

HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

**Cu privire la unele chestiuni ce apar la soluționarea litigiilor
dintre acționar și societatea pe acțiuni, dintre asociat și
societatea cu răspundere limitată**

nr. 1 din 04.10.2010

Modificată de:

[Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018](#)

[Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.13 din 24.12.2010](#)

În scopul aplicării corecte și uniforme de către instanțele de judecată a legislației la soluționarea litigiilor dintre acționar și societatea pe acțiuni, dintre asociat și societatea cu răspundere limitată, avînd ca temei analiza practicii judiciare, Plenul Curții Supreme de Justiție, în baza art.2 lit.e), art.16 lit.c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr.789 din 26.03.1996 și art.17 CPC, oferă următoarele explicații:

1. Formele de societăți comerciale sînt indicate de legiuitor în mod exhaustiv în art.106 alin.(2) CC, astfel societățile comerciale pot fi constituite sub formă de:

- societăți în nume colectiv;

- societăți în comandită

(Acestea reprezintă societăți de persoane);

- societăți cu răspundere limitată;

- societăți pe acțiuni

(Acestea reprezintă societăți de capitaluri).

Litigiile cel mai frecvent întîlnite în practica judiciară sunt litigiile dintre acționari și societățile pe acțiuni, dintre asociați și societățile cu răspundere limitată.

[Pct.1 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

2. Între acționari și societatea pe acțiuni, între asociați și societatea cu răspundere limitată, în practică, pot apărea litigii ce se referă la:

- recunoașterea nulității hotărîrilor adoptate de organele de conducere ale societăților (adunarea generală a acționarilor (asociaților), Consiliul SA sau SRL, organul executiv);

- obligarea acționarilor sau asociaților să convoace adunarea generală;

- obligarea societății să permită efectuarea controlului de audit;

- obligarea societății să răscumpere partea socială a asociatului sau a acțiunilor plasate (la întrunirea condițiilor prevăzute de lege - art.79 al Legii privind societățile pe acțiuni, art.59 alin.(3) din Legea privind societățile cu răspundere limitată);

- dezmembrarea societății și separarea forțată din aceasta a asociatului cu un volum de active proporțional părții sociale pe care o deține (la întrunirea condițiilor prevăzute de lege - art.59 alin.(3) lit.b) din Legea privind societățile cu răspundere limitată);

- recunoașterea dreptului de proprietate asupra unui număr de acțiuni (la adoptarea unei asemenea hotărâri instanța urmează să specifice categoriile de acțiuni, valoarea, numărul, cui aparțin, conform extrasului din Registrul acționarilor);

- asigurarea accesului acționarului (asociatului) la informația despre activitatea societății (cărți contabile, alte documente ale societății);

- excluderea asociatului din societate;

- recunoașterea încălcării dreptului de preemțiune al asociaților în cazul înstrăinării cotelor sociale și trecerea drepturilor și obligațiilor de cumpărător la asociat;

- constituirea, reorganizarea, lichidarea societății;

- (la cererile asociaților (acționarilor)) repararea prejudiciului, a daunelor cauzate societății (de exemplu, în urma neachitării în termen a aportului la capitalul social), a prejudiciului cauzat societății de persoane cu funcție de răspundere în urma încălcării grave a legii (art.26 alin.(2) lit.c) din Legea privind societățile pe acțiuni și art.168 lit.c) Cod civil);

- recunoașterea nulității actelor juridice încheiate de societate și aplicarea efectelor nulității;

- numirea, alegerea, destituirea, suspendarea atribuțiilor, atragerea la răspundere a persoanelor membre ale organelor de conducere ale societății etc.;

- anularea tranzacției de proporții sau a tranzacției cu conflict de interese, în cazul în care aceste tranzacții au cauzat prejudiciu societății și/sau au fost încheiate cu încălcarea legislației și/sau de reparare a prejudiciului cauzat societății de persoanele cu funcții de răspundere, care au decis ori au votat pentru încheierea acestor tranzacții, precum și alte cereri ce țin de apărarea drepturilor și intereselor sale (art.28 alin.(1) lit.d) din Legea privind societățile pe acțiuni nr.1134 din 2 aprilie 1997);

- constatarea că fondarea societății nu a avut loc (art.36 alin.(6) din Legea privind societățile pe acțiuni);

- eschivarea consiliului societății de a lua decizie sau refuzul de a convoca adunarea generală (art.36 alin.(11) lit.b) din Legea privind societățile pe acțiuni).

[Pct.2 completat prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

3. Litigiile menționate se examinează și se soluționează în fond, în prima instanță, de către judecătorii.

Refuzul organului înregistrării de stat de a opera modificări în documentele de constituire a societății poate fi contestat în ordinea contenciosului administrativ.

[Pct.3 modificat prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

[Pct.3.1 abrogat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

4. Rezultatul deliberării asupra unei chestiuni referitoare la activitatea societății reprezintă hotărîre a adunării generale a acționarilor (asociaților).

Hotărîrile adunării generale a acționarilor (asociaților) adoptate cu încălcarea prevederilor legii sau a actelor de constituire a societății pot fi declarate nule de către instanța de judecată.

În acest context, se va ține cont că, în conformitate cu prevederile art.59 (5) al Legii privind societățile pe acțiuni și art.61 (1) al Legii privind societățile cu răspundere limitată, obiect al acțiunii poate fi legalitatea anume a hotărîrii adoptate de adunarea generală, dar nu a proceselor-verbale ale adunării generale a acționarilor (asociaților).

Informațiile care se conțin în procesul-verbal și nu corespund realității (spre exemplu, sunt incluse date despre un membru al societății care nu a participat la adunarea generală, cu specificarea despre votul său pro sau contra adoptării hotărîrii) pot contribui la recunoașterea nulității hotărîrii adunării generale.

Astfel, procesul-verbal al adunării generale nu poate fi contestat în instanță de judecată separat de hotărîrea adoptată. Acționarul este în drept să atace în justiție, doar hotărârile adunărilor generale ale acționarilor, desfășurate ulterior efectuării în registrul acționarilor, a înscrierilor aferente achiziționării acțiunilor de către acesta.

[Pct.4 completat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

5. Dacă hotărârile adoptate la adunările generale ale societăților pe acțiuni pot fi contestate în termenul general de prescripție (3 ani), atunci atacarea hotărîrilor adunării generale a asociaților societății cu răspundere limitată poate avea loc în termen de 3 luni de la data adoptării hotărîrii (pentru asociații prezenți la adunare) sau de la data cînd asociatul a aflat sau trebuia să afle despre hotărîre (Se consideră că asociatul a aflat despre hotărîre la data la care a primit copia de pe procesul-verbal în care este reprodus textul hotărîrii sau la data la care a recepționat hotărîrea la domiciliul sau sediul său. Se consideră asociatul trebuia să afle despre hotărîrea adunării generale de modificare a actului de constituire la data înregistrării modificărilor în Registrul persoanelor juridice la Camera înregistrării de Stat.).

6. Esența dreptului asociatului societății cu răspundere limitată de a contribui la conducerea societății rezidă în posibilitatea acestuia, asigurată juridic, de a participa la toate adunările generale. Însă, hotărârile adunării generale a asociaților pot fi declarate nule de către instanța de judecată în prezența următoarelor temeiuri:

- *hotărârile au fost adoptate cu încălcarea legii;*
- *hotărârile au fost adoptate cu încălcarea actului de constituire.*

Pentru a putea contesta în judecată hotărîrea adunării (reamintim că cererea de anulare poate fi depusă de oricare dintre asociați), e necesară prezența uneia din următoarele situații:

- asociatul nu a luat parte la adunarea generală a asociațiilor sau
- asociatul a votat contra hotărârii contestate și a solicitat introducerea mențiunii respective în procesul-verbal al ședinței.

Prima situație presupune neînștiințarea asociatului prin scrisoare recomandată (art.54 alin.(1) din Legea privind societățile cu răspundere limitată) sau prin publicarea unui aviz (dacă modalitatea respectivă a înștiințării este prevăzută în actul de constituire) despre convocarea adunării generale.

Deoarece legea nu prevede posibilitatea înștiințării prin telefon a asociatului despre adunare, în cazul recurgerii la această modalitate, se va considera că asociatul nu a fost înștiințat despre adunare.

7. Participarea asociatului sau a reprezentantului său la adunarea generală a asociațiilor acoperă orice viciu al neînștiințării și/sau încălcării modalității și a termenelor de înștiințare (art.54 alin.(3) din Legea privind societățile cu răspundere limitată).

Astfel, dacă asociatul societății cu răspundere limitată a participat la adunarea generală a asociațiilor, a luat parte la vot în privința tuturor chestiunilor ce figurau în ordinea de zi, a avut posibilitatea să facă propuneri și nu le-a făcut, iar ulterior contestă hotărârea adoptată, invocând încălcarea procedurii de înștiințare a sa, judecata va respinge cerința, cu menținerea hotărârii adoptate.

8. Hotărârea luată de adunarea generală a acționarilor contrar legii, altor acte legislative sau statutului societății poate fi atacată în justiție de oricare dintre acționari sau de o altă persoană împuternicita dacă:

- *acționarul nu a fost înștiințat, în modul stabilit de lege, despre data, ora și locul ținerii adunării generale* (procedura de înștiințare este prevăzută la art.55-56 ale Legii privind societățile pe acțiuni);
- *acționarul nu a fost admis, fără temei legal, la adunarea generală* (spre exemplu, nu a fost inclus în listă);
- *adunarea generală s-a ținut fără a se asigura cvorumul necesar* (modalitatea de constatare a cvorumului este prevăzută de art.58 din Legea privind societățile pe acțiuni);
- *hotărârea a fost luată asupra unei chestiuni care nu figura în ordinea de zi a adunării generale sau cu încălcarea cotei de voturi.*

Consiliul societății nu este în drept să modifice formularea chestiunilor propuse pentru a fi înscrise în ordinea de zi a adunării generale a acționarilor.

Dacă se invocă temeiul precum că hotărârea a fost luată cu încălcarea cotei de voturi, instanțele vor reține că hotărârile adunării generale a acționarilor asupra chestiunilor ce țin de competența sa exclusivă se iau cu 2/3 din voturile reprezentate la adunare, cu excepția hotărârilor privind alegerea consiliului societății, care se adoptă prin vot cumulativ, și a hotărârilor asupra celorlalte chestiuni, care se iau cu mai mult de jumătate din voturile reprezentate la adunare. Pentru luarea hotărârilor asupra unor chestiuni referitoare la activitatea societății, statutul acesteia poate prevedea cote mai mari de voturi. Astfel, în acest sens, instanța de judecată urmează să studieze și statutul societății;

- *acționarul a votat împotriva luării hotărârii ce îi lezează drepturile și interesele legitime.* Reiterăm că buletinul de vot prevede 2 variante de vot:

“pentru” și “împotrivă”. Deci, pentru, a contesta hotărîrea, acționarul trebuie să fi votat “împotrivă”. Dacă acționarul a votat “abținut”, nu a completat buletinul sau a formulat o altă variantă de completare a buletinului în cazul adunării mixte - acestea constituie temeiuri de respingere a acțiunii, deoarece orice persoană care s-a înregistrat pentru a participa la adunare se consideră prezentă și unica variantă de vot care ar servi ca temei pentru contestarea hotărîrii este “împotrivă”;

- *drepturile și interesele legitime ale acționarului au fost grav încălcate în alt mod.* În această ordine de idei, menționăm că invocarea temeiului precum că, candidatura reclamantului nu a fost aleasă în consiliul societății, deși a fost propusă, nu poate sta la baza anulării hotărîrii adunării generale, deoarece în consiliul societății poate fi aleasă orice persoană, chiar dacă nu este acționar.

Relevăm că temeiurile de contestare a hotărîrii adunării generale sunt alternative, și nu cumulative, adică pot fi invocate separat.

9. Hotărîrile luate de adunarea generală a acționarilor se pot referi la:

- aprobarea statutului societății în redacție nouă sau a modificărilor și completărilor operate în statut, inclusiv a celor legate de schimbarea claselor și numărului de acțiuni, de convertirea, consolidarea sau fracționarea acțiunilor societății;

- modificarea capitalului social;

- încheierea tranzacțiilor de proporții prevăzute la art.83 alin.(2) din Legea privind societățile pe acțiuni nr.1134 din 02.04.1997 și a tranzacțiilor cu conflict de interese ce depășesc 10% din valoarea activelor societății, conform ultimului raport financiar;

- emisia obligațiunilor convertibile;

- aprobarea normativelor de repartizare a net al societății societății;

- reorganizarea sau dizolvarea societății;

- alte probleme legate de atribuțiile adunării generale a acționarilor ca organ suprem de conducere al societății, dar și unele chestiuni ce țin de competența altor organe de conducere ale societății dacă soluționarea acestora de către organele competente nu este posibilă etc. (art.50 al Legii privind societățile pe acțiuni);

- aprobarea codului guvernării corporative, precum și modificarea sau completarea acestuia;

- modul de asigurare a accesului acționarilor la documentele societății, prevăzute la art.92 alin.(1) din Legea privind societățile pe acțiuni nr.1134 din 02.04.1997;

- examinarea dării de seamă financiare anuale a societății, aprobarea dărilor de seamă anuale a consiliului societății și dărilor de seamă anuale a comisiei de cenzori;

- cu privire la repartizarea profitului net anual, inclusiv plata dividendelor anuale, sau la acoperirea pierderilor societății,

- cu privire la înstrăinarea sau transmiterea acțiunilor de tezaur acționarilor și/sau salariatilor societății;

- aprobarea actului de predare-primire, bilanțului de divizare, bilanțului consolidat sau bilanțului de lichidare al societății.

10. Instanțele vor reține că, pentru a contesta hotărîrea adunării generale a acționarilor, persoana trebuie să aibă statut de acționar.

Acționar este persoana care a devenit proprietar al unei sau al mai multor acțiuni ale societății în modul stabilit de lege. Achizitorul de valori mobiliare (acțiuni) se învestește cu dreptul de proprietate asupra lor din momentul efectuării înscrierii respective în registrul deținătorilor valorilor mobiliare ale societății sau în documentația de evidență a custodelui valorilor mobiliare în modul stabilit de legislație.

Astfel, persoana care a dobîndit acțiunile după desfășurarea adunării generale nu este în drept să conteste hotărîrile adoptate la adunarea respectivă, întrucît la momentul desfășurării acesteia nu avea calitatea de acționar.

[Pct.10 completat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

11. Persoana care și-a pierdut calitatea de acționar ulterior desfășurării adunării generale nu are dreptul de a contesta hotărîrea adunării, întrucît, odată cu pierderea calității de acționar, acesta își pierde și drepturile posedate în această calitate.

Dacă acționarul a contestat în judecată hotărîrea adunării, ulterior înstrăinîndu-și acțiunile, este posibilă înlocuirea reclamantului cu succesorul în drepturile procesuale, dacă succesiunea în drepturile materiale a avut loc în cadrul procesului judiciar, însă pînă la pronunțarea hotărîrii de către instanța de judecată.

12. Acționarul este în drept să conteste refuzul adunării generale de a adopta o hotărîre pe marginea unei chestiuni, dacă consideră că hotărîrea nu a fost adoptată din cauza unor greșeli la numărarea voturilor sau că incorect a fost stabilit cvorumul. Însă, acționarul nu poate înainta cerințe privind obligarea societății să adopte sau să revizuiască o hotărîre. Instanța de judecată va refuza admiterea unor astfel de cerințe, deoarece legea nu conferă acționarului asemenea drepturi.

13. Se va reține că, în cazul contestării unei hotărîri a adunării generale, adoptate cu un șir de încălcări menționate de lege, instanța nu este obligată să o anuleze. Instanța de judecată ar putea lăsa în vigoare hotărîrea adunării generale a acționarilor, dacă încălcările comise sunt neesențiale și hotărîrea nu a pricinuit prejudicii acționarului.

Hotărîrea adunării generale a asociaților adoptată în lipsa unui asociat ar putea fi menținută, dacă votul participantului, în cazul prezenței acestuia la adunare, nu ar fi influențat esențial rezultatul votării. Condiția este valabilă pentru hotărîrile a căror adoptare nu necesită votul unanim (art.58 alin.(1) pct.2) și 3) din Legea privind societățile cu răspundere limitată).

13.1. Repartizarea profitului net al societății ține de competența exclusivă a adunării generale a asociaților (art.39 alin.(1) din Legea privind societățile cu răspundere limitată), fiind un drept și nu o obligație a societății, și, dacă hotărîrea

adunării generale privind nerepartizarea profitului a fost adoptată cu respectarea prevederilor legale, nu există temeiuri pentru declararea nulității acesteia.

[Pct.13.1 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

14. Examinînd cauze cu privire la constatarea unui contract de proporții ca fiind nul, instanța de judecată urmează să constate:

a) dacă contractul este o tranzacție de proporții în sensul art.82 din Legea privind societățile pe acțiuni;

b) dacă a fost aprobată hotărîrea de încheiere a tranzacției de proporții de către organul competent și dacă a fost respectată procedura de adoptare, prevăzută de art.83 din Legea privind societățile pe acțiuni.

În acest caz, termenul de “tranzacție” nu se utilizează în sensul specificat la art.1331 din Codul civil.

Instanțele vor reține că, în categoria tranzacțiilor de proporții, se includ mai întîi acele contracte care au ca obiect bunuri a căror valoare depășește 25% din valoarea activelor societății, conform ultimului raport financiar (vînzarea sau cumpărarea unui imobil, a unei părți sociale, a unui pachet de acțiuni, a unei întreprinderi complex patrimonial unic a căror valoare depășește proporția stabilită ș.a.). Dar nu vor fi considerate de proporții tranzacțiile efectuate în procesul activității economice curente, prevăzute în statutul societății (de exemplu, cumpărarea de terenuri sau vînzarea de apartamente și spații nelocuibile de către o societate care are ca obiect de activitate construcția de edificii).

Urmează a fi calificată drept tranzacție de proporții și situația în care există 2 sau mai multe tranzacții, a căror valoare luată pentru fiecare în parte este mai mică de 25%, dar luată împreună depășește această mărime, și, totodată, acestea sunt “legate reciproc”. Pentru a stabili legătura dintre acestea, instanța urmează să examineze întregul ansamblu de circumstanțe (obiectul contractului, condițiile de valabilitate, încheierea lor cu una și aceeași persoană sau persoane afiliate, intervalul de timp în care au fost încheiate contractele etc.).

Apreciindu-se faptul dacă s-a încheiat o tranzacție de proporții prin achiziționarea unui important pachet de acțiuni, se va ține cont că achiziționarea poate fi făcută de orice persoană, inclusiv de o persoană fizică.

Dacă contractul de proporții a fost semnat de administrator fără a avea decizia consiliului sau a adunării generale, acest contract nu va obliga societatea, fiind lovit de nulitate absolută. Nulitatea absolută operează indiferent de faptul dacă terțul contractant avea sau nu cunoștință de lipsa aprobării, întrucît acesta urma la încheierea actului juridic respectiv să pretindă dovada aprobării. Această soartă o are oricare contract de proporții încheiat fără acordul consiliului sau al adunării generale a acționarilor, chiar dacă prin existența lui societății nu i s-a adus prejudiciu.

[Pct.14 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

15. La soluționarea litigiilor ce se referă la nulitatea actelor juridice cu conflict de interese, încheiate de societățile pe acțiuni, instanțele vor reține că reclamantul trebuie să prezinte dovezi, care să probeze circumstanțele ce denotă faptul că actul juridic încheiat prezintă semne ale unei tranzacții cu conflict de interese.

Dacă se constată că partea opusă a unui act bilateral sau dobânditorul de beneficii într-un act uni lateral nu știau și nici nu puteau ști despre existența semnelor tranzacției cu conflict de interese, instanța nu va declara nul actul juridic, invocând calitatea de bună-credință a dobânditorului.

O condiție pentru recunoașterea nulității actului cu conflict de interese este apariția urmărilor nefavorabile, ce se manifestă pentru societate după încheierea actului. Se va cerceta ce scopuri urmăreau părțile, dacă aveau intenția de a leza interesele acționarilor, a adus sau nu această tranzacție pagube societății ș.a.

16. La aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii în litigiile dintre acționar și societate, între membrii altor societăți și aceste societăți, se va reține că măsurile trebuie să fie necesare și în concordanță cu obiectul acțiunii. Măsurile de asigurare nu trebuie să facă imposibilă sau să creeze dificultăți în activitatea societății.

Drept varietăți ale măsurilor de asigurare în aceste litigii pot servi:

- interdicția de a executa hotărârea adunării generale;
- sechestrarea acțiunilor (instanța trebuie să specifice ce fel de acțiuni urmează a fi sechestrate - preferențiale sau nominative -, cui aparțin, să indice clasa și procentul acestora conform extrasului din Registrul acționarilor);
- interzicerea impusă organelor de înregistrare de a săvârși anumite acțiuni, interzicerea înregistrării unor contracte sau operațiuni (spre exemplu, obligarea Comisiei Naționale a Pieței Financiare să nu permită înregistrarea emisiei suplimentare de acțiuni, Camerei Înregistrării de Stat - înregistrarea modificărilor în statutul societății ce țin de majorarea capitalului social, Organului Cadastral Teritorial - înregistrarea bunurilor) etc.

17. Reiterăm că, potrivit prevederilor art.50 alin.(8) din Legea privind societățile pe acțiuni în redacția Legii nr.163-XVI din 13.07.2007, în vigoare din 01.01.2008, instanța de judecată nu este în drept să interzică sau să amine desfășurarea adunării generale a acționarilor.

Astfel, instanța de judecată nu va fi în drept să aplice măsuri care să echivaleze cu interzicerea desfășurării adunării generale, și anume: interzicerea impusă consiliului societății de a convoca adunarea generală, de a întocmi lista acționarilor care au dreptul să participe la adunarea generală, de a acorda încăperi pentru desfășurarea adunării, de a întocmi procesul-verbal privind rezultatul votului etc.

18. Referitor la interdicția de a vota unele chestiuni, se va reține că, dacă ordinea de zi a adunării generale a acționarilor include o singură întrebare (spre exemplu, convocarea adunării generale extraordinare a acționarilor pentru alegerea noului consiliu), în acest caz interdicția de a vota această chestiune ar însemna imposibilitatea desfășurării adunării generale a acționarilor.

19. În calitate de măsură de asigurare a acțiunii, instanța poate aplica sechestrul pe acțiuni, neinterzicându-i deținătorului să dispună de drepturile ce

vizează participarea acționarului la conducerea societății, dar nepermițându-i să dispună de ele ca obiecte aflate în circuitul civil. Astfel, asemenea sechestru nu va limita acționarul în dreptul său de a participa la adunările societății și de a vota pe marginea chestiunilor puse în discuție, însă acționarul nu va fi în drept să-și înstrăineze acțiunile sau să săvârșească alte acțiuni în acest sens.

20. În cazul apariției litigiilor ce rezultă din încălcarea dreptului de preemțiune la înstrăinarea părții sociale într-o societate cu răspundere limitată, se vor reține următoarele.

Asociații beneficiază de dreptul de preemțiune numai în cazul înstrăinării părții sociale prin vânzare-cumpărare. Nu poate fi vorba despre un drept de preferință în cazul înstrăinării cu titlu gratuit a părții sociale (donare, schimb, transmitere în capitalul social).

Societatea poate procura părți sociale proprii doar în condițiile prevăzute la art.26 alin.(1), (2) din Legea privind societățile cu răspundere limitată.

Asociații și societatea au dreptul de preemțiune și în cazul vânzării părții sociale puse în gaj (art.27 alin.(2) din legea menționată mai sus), în condițiile prevăzute la art.25 din aceeași lege.

Dacă asociatul nu a înstrăinat partea sa socială unui terț și modifică condițiile de vânzare-cumpărare, inclusiv micșorează prețul ofertei, el este obligat să informeze asociații despre acest fapt, respectându-le dreptul de preemțiune. Numai după refuzul asociațiilor de a cumpăra la un preț mai avantajos partea socială, aceasta se propune persoanelor terțe. Nerespectarea acestor condiții acordă asociatului interesat dreptul de a înainta o acțiune privind trecerea dreptului de cumpărător și, în cazul dat, instanța nu va declara nul contractul, dar îl va substitui.

Reamintim că trecerea dreptului de cumpărător poate fi cerută de oricare dintre asociați.

Acțiunea de trecere a dreptului de cumpărător poate fi formulată în termen de 3 luni de la data încheierii contractului de vânzare-cumpărare a părții sociale.

[Pct.20 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

21. Contestarea contractului de vânzare-cumpărare a cotei-părți, cu invocarea dolului (nulitatea relativă), poate fi realizată de persoana în al cărei interes e stabilită nulitatea, adică de vânzător sau cumpărător și nu de persoane terțe, cum ar fi alți asociați (art.228 CC). Totodată, pentru invocarea nulității relative, legea (art.233 CC) prevede un termen de 6 luni de la data cînd s-a aflat sau trebuia să se afle despre temeiul anulării.

[Pct.21 completat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

22. Spre deosebire de asociații societății cu răspundere limitată, acționarii societății pe acțiuni sunt în drept să-și înstrăineze liber, în modul prevăzut de statut, acțiunile deținute (art.166 Cod civil și art.25 alin.(1) lit.e) din Legea privind societățile pe acțiuni), dar, totodată, legea oferă acționarilor dreptul de preemțiune la emisiunile suplimentare (art.27 al legii sus-menționate).

Se reține că dreptul de preemțiune se exercită într-un termen care nu poate fi mai mic de 14 zile lucrătoare de la data publicării ofertei sau de la data expedierii, către acționari, a scrisorilor pentru plasarea valorilor mobiliare, prin ofertă publică, ori de la data adoptării hotărârii pentru emisiunea suplimentară închisă a acestora, cu excepția cazurilor prevăzute la art.27 alin.(7) din Legea privind societățile pe acțiuni. În cazul în care societatea a emis mai multe clase de valori mobiliare, dreptul de preemțiune va fi acordat, în primul rând, deținătorilor de valori mobiliare, de clasa care se plasează, și numai după expirarea termenului de realizare a acestui drept – deținătorilor de valori mobiliare de alte clase.

[Pct.22 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

22.1. Examinând litigii ce rezultă din încălcarea dreptului la răscumpărarea acțiunilor obținute contra bonuri patrimoniale, instanța de judecată urmează să țină cont de faptul că la inițierea procedurii de răscumpărare a acțiunilor deținute, acționarul minoritar, care a obținut acțiunile contra bonuri patrimoniale sau succesorul de drept al acestuia, trebuie să depună o cerere în acest sens, la societate, cu anexarea extrasului din registrul deținătorilor de valori mobiliare și declarația pe propria răspundere a acționarului, precum că acțiunile deținute nu sunt grevate cu obligații.

Societatea, în termen de 3 zile lucrătoare de la data de primire a cererii, anunță acționarul majoritar și Comisia Națională a Pieței Financiare despre cererea primită. Acționarul majoritar este obligat, în termen de 30 de zile lucrătoare de la data de primire a cererii de către societate, să comunice acționarului minoritar prețul determinat, conform alin.(8) al art.261 din Legea privind societățile pe acțiuni și să răscumpere acțiunile.

După acceptarea prețului de către acționarul minoritar, în modul stabilit în baza cererii, se efectuează achitarea acțiunilor de către acționarul majoritar, în termen de cel mult 30 de zile lucrătoare de la data de acceptare a prețului.

[Pct.22.1 introdus prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

23. La soluționarea litigiilor privind excluderea asociatului din societatea cu răspundere limitată, se vor reține următoarele.

Excluderea asociatului din societate reprezintă o încetare forțată a relațiilor corporative dintre membrii unei societăți cu răspundere limitată și alți asociați ai acesteia sau societate, implicînd pierderea statutului de asociat și a dreptului asupra părții sociale, lipsirea asociatului de dreptul de proprietate în această societate. Astfel, excluderea apare ca o sancțiune pentru comiterea de către asociatul administrator a unor încălcări în detrimentul societății (fraude) sau pentru neîndeplinirea obligației de bază (vărsarea aportului subscris). În același timp, excluderea este și o modificare a actelor de constituire a societății.

24. Calitatea de reclamant în proces o poate avea societatea (în cazul în care adunarea generală decide intentarea acțiunii în excludere), administratorul, unul (oricare) din asociați sau un grup de asociați.

Calitatea de pîrît în cererea de excludere o are asociatul a cărui excludere se solicită. Întrucît în calitate de fondatori pot fi atît persoane fizice, cît și cele juridice, acestea din urmă, de asemenea, pot avea calitate de pîrît în litigiile menționate.

25. Se va lua act despre necesitatea formulării corecte a statutului pîrîtlui, făcîndu-se distincție dintre noțiunile “fondator” și “asociat”.

Prin termenul “fondator” sunt desemnate toate persoanele fizice și juridice care au participat la constituirea societății, au semnat actul de constituire și se obligă să verse aportul subscris. Ulterior înregistrării de stat a societății, fondatorii devin asociați.

Astfel, instanța va decide asupra excluderii din societate a asociatului, și nu a fondatorului, participantului etc.

26. În litigiile privind excluderea asociatului, atragerea organului înregistrării de stat în calitate de intervenient accesoriu este inoportună, or, aceasta nu este persoană interesată și, potrivit prevederilor art.16 CPC cu privire la caracterul obligatoriu al actelor judecătorești, modificările de rigoare dispuse în cadrul societății (ca urmare a excluderii asociatului) vor fi operate de către organul înregistrării de stat, indiferent de faptul dacă aceasta a participat sau nu la proces.

[Pct.26 modificat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

27. Obiect al acțiunii în categoria dată de litigii poate fi:

- cerința de excludere a asociatului;
- cerința de reparare a prejudiciului cauzat societății.

După pronunțarea hotărîrii de excludere din societate și excluderea asociatului culpabil, acesta poate înainta o acțiune privind stabilirea drepturilor sale, adică poate solicita restituirea părții sociale, dacă, în decurs de 6 luni de la excludere, partea socială nu i-a fost restituită și el a reparat prejudiciul cauzat societății.

28. Se va reține că, deși art.154 alin.(3) Cod civil prevede că asociatului exclus i se restituie aportul vărsat, asociatul nu are dreptul la o parte din patrimoniul societății, dar are dreptul la o sumă de bani ce reprezintă valoarea contabilă a părții sociale la data excluderii.

Principiul general de calculare a sumei ce urmează a fi achitată constă în faptul că activele societății se micșorează cu suma datoriilor. Datoriile nu pot fi acordate asociatului exclus, deoarece datoria nu poate fi pusă pe seama altei persoane fără acordul creditorului. Din aceste considerente, societatea, asumîndu-și datoriile, are dreptul să micșoreze cu această sumă activele ce urmează a fi luate în considerație pentru calcularea sumei ce i se cuvine asociatului exclus.

Din bunurile rămase (active nete) se ia o parte, ce corespunde părții sociale din capitalul social a asociatului exclus.

Se menționează că valoarea părții sociale a asociatului exclus se restituie acestuia numai după ce a reparat prejudiciul cauzat societății.

29. Valoarea părții sociale a asociatului exclus din societate se restituie acestuia în decurs de 6 luni de la data excluderii. Deoarece termenul de 6 luni menționat este un termen limită, atunci nerespectarea acestuia atrage întîrzierea

executării și, respectiv, posibilitatea solicitării dobânzii de întârziere, potrivit art.619 Cod civil, din momentul expirării a 6 luni din data excluderii și până la data primirii de facto de către asociatul exclus a valorii contabile a părții sociale.

Dobânda de întârziere nu se va calcula atâta timp cât părțile se află în litigiu.

30. Temeiurile de excludere din societate pe cale judiciară, prevăzute la art.154 alin.(1) Cod civil și art.47 din Legea privind societățile cu răspundere limitată, sunt exhaustive și nu pot fi completate prin dispozițiile contractului de constituire.

Poate fi exclus din societate doar asociatul:

- care a fost pus în întârziere și nu a vărsat integral aportul subscris în perioada suplimentară;

- care, fiind administrator, comite fraudă în dauna societății, folosește bunurile societății în scop personal sau al unor terți.

31. Nevărsarea aportului subscris în perioada suplimentară poate servi drept temei de excludere a asociatului (art.154 alin.(1) lit.a) CC).

Aportul reprezintă mijloacele financiare sau bunurile pe care fondatorul se obligă să le transmită societății cu răspundere limitată.

De rînd cu sume de bani, în calitate de aport la capitalul social cu răspundere limitată pot fi transmise bunuri în natură: terenuri, mijloace de transport, tehnică de calcul, diverse mijloace de producție, hîrtii de valoare, tehnologii și drepturi patrimoniale. Bunurile care se transmit ca aport trebuie să fie utilizabile în procesul de activitate a societății, fiind incluse în circuitul civil. Nu pot constitui aporturi la capitalul social creanțele și drepturile nepatrimoniale precum și bunurile consumptibile.

Instanțele vor reține că, pentru a putea face proba efectuării aportului de către asociat, între acesta și societate trebuie să se întocmească un înscris, de exemplu un act de predare-primire, un proces-verbal, un document bancar, prin care se confirmă transferul sau depunerea sumei de bani la contul societății, actul de transmitere a imobilului înregistrat la oficiul cadastral etc.

[Pct.31 completat prin Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 05.03.2018]

32. Deși s-ar părea că art.47 alin.(1) din Legea nr.135-XVI din 14.06.2007 privind societățile cu răspundere limitată contravine art.154 alin.(1) CC, în sensul că nu este necesară acordarea termenului suplimentar pentru vărsarea aportului, necesitatea acordării acestui termen rezultă din coroborarea normelor statuate în art.22 alin.(5) din Legea privind societățile cu răspundere limitată și art.113 alin.(5) Cod civil.

Fondatorul sau asociatul care nu a transmis aportul în termenul stabilit în actul de constituire poate fi pus în întârziere de oricare din asociați. Punerea în întârziere înseamnă că asociatului care nu și-a onorat obligația ce îi revine i s-a amintit despre neexecutare și i se stabilește un termen suplimentar pentru vărsarea aportului datorat. Deci, numai dacă nici în termenul suplimentar asociatul nu-și onorează obligația, se poate solicita excluderea lui din societate.

Astfel, în caz de litigiu, reclamantul urmează să probeze că pîrîtului:

- i s-a cerut în scris vărsarea aportului menționat;
- i s-a stabilit un termen suplimentar de cel puțin o lună;
- i s-a pus în vedere posibila excludere din societate.

Totodată, se va ține cont că normele juridice vizînd excluderea nu sunt imperative, adică atitudinea față de asociatul care nu a vărsat aportul este lăsată la discreția asociaților, ei “pot” solicita excluderea, dar nu sunt obligați să o facă.

33. Asociatul poate fi exclus din societate prin hotărîre judecătorească numai dacă nu a vărsat aportul subscris, adică aportul la care s-a obligat prin actul de constituire.

Dacă asociatul a votat pentru majorarea capitalului social al societății prin vărsarea aporturilor suplimentare, în condițiile art.33 alin.(2) lit.b) din Legea privind societățile cu răspundere limitată, iar ulterior refuză introducerea aportului suplimentar în termenul prevăzut de lege, survin consecințele prevăzute la art.33 alin.(5) din aceeași lege.

În acest caz, asociatul nu va putea fi exclus din societate, or, aceasta ar constitui o ingerință nejustificată în dreptul său de proprietate, protejat de art.1 al Protocolului nr.1 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

[Pct.33 în redacția Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.13 din 24.12.2010]

34. Retragerea samavolnică a aportului vărsat (spre exemplu, a unei unități de transport) poate fi asimilată cu nevărsarea aportului.

35. Dacă o persoană devine asociat cumpărînd o parte socială într-o societate cu răspundere limitată cu perfectarea contractului de vânzare-cumpărare, ea nu mai este obligată să verse aportul în capitalul social, aportul fiind depus la crearea societății.

Astfel, noul asociat nu va putea fi exclus din societate prin hotărîre judecătorească din motivul nevărsării aportului subscris.

Întrucît cerințele de excludere a asociatului și cele de declarare a nulității contractului de vânzare-cumpărare a părții sociale nu au tangențe, acestea urmează a fi examinate în proceduri separate.

36. Starea de pasivitate, dezinteresul manifestat față de activitatea societății, neparticiparea asociatului la adunările generale ale asociaților nu pot servi drept temeiuri pentru excluderea din societatea cu răspundere limitată.

Neînțelegerile dintre asociați, de asemenea, nu sunt de natură să determine excluderea acestora, putînd fi soluționate pe altă cale (de exemplu, prin separarea, dizolvarea societății).

37. Nu se poate cere excluderea dintr-o societate cu răspundere limitată a asociatului pe motivul divulgării informației confidențiale privind activitatea societății, or, potrivit art.14 al Legii nr.171-XIII din 06.07.1994 cu privire la secretul comercial, în cazul transmiterii informațiilor ce constituie “secret comercial” unor terțe persoane, poate surveni răspunderea disciplinară, materială, administrativă, penală, cu condiția că informațiile erau ținute de către agentul economic în secret, că ele au fost încredințate în modul stabilit persoanei ce le-a divulgat și că prin divulgare s-a adus un prejudiciu societății.

Dacă în statutul societății se conțin reglementări suplimentare privind excluderea asociatului, acestea urmează a fi aplicate în coroborare cu prevederile legale, consfințite în legea materială aplicabilă în raporturile dintre asociat și societate, fiind respectat principiul supremației legii.

38. Cererea privind ieșirea benevolă din societatea cu răspundere limitată nu poate fi obiect de acțiune în judecată, întrucât nu reprezintă un litigiu.

Asociații își pot pierde calitatea de asociat din dorință proprie, înstrăinându-și partea socială, aceasta fiind o procedură extrajudiciară cu respectarea dreptului preferențial ai celorlalți asociați, ce constă în perfectarea contractului de înstrăinare (vînzare-cumpărare, donație ș. a.), care se autentifică notarial.

Deci, dacă asociatul și-a înstrăinat cota-parte, el nu poate solicita instanței excluderea sa din asociați, întrucât înstrăinarea cotei echivalează cu ieșirea din rîndurile asociaților, dar poate cere (în caz de necesitate) obligarea administratorului să prezinte documentele necesare Camerei înregistrării de Stat, în scopul operării modificărilor de rigoare.

39. În perioada de activitate a societății, asociații nu pot cere restituirea aportului vărsat în capitalul social.

Dacă un asociat dorește să iasă benevol din societate, adunarea generală a asociaților ar putea hotărî asupra dobîndirii părții lui sociale în condițiile art.26 al Legii privind societățile cu răspundere limitată - din contul activelor care depășesc mărimea capitalului social.

Hotărîrea adunării generale a asociaților de a dobîndi partea socială a unui asociat echivalează cu hotărîrea de aprobare a cererii de ieșire benevolă a acestuia din societate.

Dacă societatea nu dorește să dobîndească partea socială, aceasta poate fi înstrăinată unui terț.

40. Asociatul care cumulează funcția de administrator poate fi exclus prin hotărîre judecătorească din societatea cu răspundere limitată, la cererea adunării generale a asociaților, a unuia sau a mai multor asociați, dacă comite fraudă în dauna societății, folosește bunurile societății în scop personal sau al unor terți.

În acest sens, se menționează că orice alt asociat, care comite fraude, nu poate fi exclus din societate în baza acestui temei.

O persoană juridică, asociat majoritar nu poate fi asimilată administratorului și exclusă invocîndu-se temeiul comiterii fraudei. Întrucît, potrivit art.69 alin.(2) din Legea privind societățile cu răspundere limitată, administrator poate fi numai o persoană fizică.

41. Apreciînd noțiunea de fraudă, instanțele vor stabili dacă administratorul a avut un comportament ilicit, cu scopul obținerii unui avantaj personal sau în favoarea unui terț, efectul fiind producerea unui prejudiciu societății.

Cu titlu de exemplu, ar putea fi calificate drept fraude în sensul art.154 alin.(1) lit.b) CC acțiunile administratorului privind:

- încheierea unor contracte cu conflict de interese, prin care societatea vinde bunuri la prețuri mici sau cumpără bunuri la prețuri exagerate;

- transmiterea împuternicirilor sale în baza procurii, fără acordul celorlalți asociați, unui terț, care încheie contracte de comodat al bunurilor societății gratuit, cauzând prejudicii societății;

- însușirea, prin folosirea semnăturii sociale, a unor sume de bani din activul societății pentru cheltuieli personale - mese restaurant, cazare hoteluri, reparare autoturism propriu, plăți de taxe străine societății comerciale, ridicarea direct din casieriile societății, fără întocmirea de dispoziții de plată, a unor sume de bani fără justificare;

- înființarea de către administrator, fără consimțământul și cunoștința celorlalți asociați, a unei societăți concurente, cu același obiect; confundarea patrimoniului societății, pe care o administrează, cu dreptul său personal și sustragerea unei sume importante din contul societății, fără acordul ei, etc.

42. Frauda săvârșită de administrator prin acțiuni ilegale poate fi probată printr-o hotărîre, sentință judecătorească, dar și prin oricare din mijloacele de probă: acte autentice, acte sub semnătură privată, facturi acceptate, corespondență, telegrame, registre ale părților, martori, precum și prin alte probe, în baza cărora instanța ar putea constata prejudiciul.

43. În temeiul principiului neretroactivității legii civile, prevăzut de art.6 CC (06.06.2002), sancțiunea excluderii prevăzută de art.154 alin.(1) lit b) CC, care nu are echivalență în legea civilă veche, nu poate fi aplicată pentru acțiunile comise pînă la data intrării în vigoare a Codului civil nou. Astfel, dacă asociatul administrator a comis fraude pînă la 12.06.2003, acesta nu poate fi exclus din societate pe motivul menționat.

44. Cerința de excludere a asociatului urmează a fi tratată ca una nepatrimonială.

În cazul sesizării instanței atît cu cerința de excludere din societate, cît și cu cea de reparare a prejudiciului material cauzat societății, taxa de stat se va calcula din valoarea fiecărei pretenții aparte, pretenția de reparare avînd un caracter patrimonial.

45. Dacă se solicită recunoașterea nulității hotărîrii adunării generale a acționarilor (asociaților), recunoașterea nulității unui contract și aplicarea efectelor nulității, primele 2 cerințe vor fi tratate ca nepatrimoniale, ultima - ca una cu caracter patrimonial.

**PREȘEDINTELE CURȚII
SUPREME DE JUSTIȚIE**

Ion MURUIANU

**Chișinău, 4 octombrie 2010.
Nr.1.**